

Закон за административното обслужване на физическите и юридическите лица

Обнародван в Държавен Вестник , бр. 95 от 02.11.1999 г.

Глава първа

Общи положения

Чл. 1. Този закон урежда реда за организиране на административното обслужване на физическите и юридическите лица, както и производствата по извършване и по обжалване на отказите да бъдат извършени административни услуги, доколкото в друг закон не са установени особени правила.

Чл. 2. (1) Административното обслужване по смисъла на този закон е всяка дейност по извършване на административни услуги от органите на изпълнителната власт или други държавни органи в предвидените в закон случаи, както и дейността по извършване на административни услуги от организации, овластени за това със закон. (2) Този закон се прилага и за административното обслужване, осъществявано от организации, предоставящи обществени услуги, при и по повод на тяхното предоставяне.

Чл. 3. (1) Административна услуга по смисъла на този закон е:

1. издаване на актове, с които се удостоверяват факти с правно значение;
2. издаване на актове, с които се признава или отрича съществуването на права и задължения;

3. извършване на други административни действия, които представляват законен интерес за физическо или юридическо лице.

(2) Не са административна услуга всякакъв вид консултации и експертизи по въпроси, представляващи законен интерес на граждани или юридически лица, с изключение на:

1. консултациите относно административноправен режим, които се дават по силата на нормативен акт;
2. консултациите, свързани с издаване на административен акт или извършване на друга административна услуга;
3. експертизите, когато нормативен акт предвижда тяхното извършване като задължение на администрация на държавен орган или от овластена организация.

Чл. 4. Административната услуга се извършва при спазване на принципите на законност, бързина, достъпност и икономичност на производството и изискванията за качествено и удобно за физическите и юридическите лица административно обслужване.

Чл. 5. (1) По производствата по този закон не се събират държавни такси и не се заплащат разноски, освен ако това е предвидено в друг закон.

(2) Административните услуги, извършвани от организации, овластени да извършват административни услуги или предоставящи обществени услуги, се заплащат по цени, определени от съответната организация, освен ако в нормативен акт е предвидено друго.

Глава втора

Организиране на административното обслужване

Чл. 6. (1) За организиране на административното обслужване се определя:

1. звено, чрез което се подават исканията за извършване на административни услуги;

2. ред за регистрация на подадените искания;
 3. вътрешни правила за работа и взаимодействие на звената в съответната администрация или организация по извършването на административни услуги.
- (2) Звената, чрез които се подават исканията за извършване на административни услуги, осигуряват прием за подаване на заявленията в рамките на работното време на съответната администрация или организация.

Чл. 7. (1) Редът и организацията на административното обслужване, осъществявано от държавните органи, се определят в устройствените правилници на техните администрации, а неуредените в тях въпроси - чрез вътрешни правила, утвърдени от съответния административен секретар.

- (2) Исканията за извършване на административни услуги от държавни органи се подават чрез съответно определено звено на тяхната обща администрация.
- (3) Държавните органи и организациите, осъществяващи административно обслужване, осигуряват информация за реда, организацията и видовете извършвани от тях административни услуги.

Чл. 8. Организациите, овластени да извършват административни услуги или предоставящи обществени услуги, уреждат организацията за административното обслужване в своите вътрешни актове, освен ако в закон е предвидено друго.

Чл. 9. (1) Министерският съвет осъществява общото ръководство по организацията и функционирането на системата за административно обслужване в администрациите на изпълнителната власт.

- (2) Министърът на държавната администрация осъществява методическото ръководство и координацията на всички органи и администрации в системата на изпълнителната власт по отношение на извършваните от тях административни услуги.
- (3) Областните управители координират и контролират дейността на териториалните звена на министерствата и на другите административни структури, които осъществяват административно обслужване на територията на областта, независимо от тяхната йерархическа подчиненост.

Глава трета

Извършване на административни услуги

Чл. 10. (1) Административното обслужване се извършва от определените за това длъжностни лица от администрациите на държавните органи, освен ако в нормативен акт е предвидено органът да действа лично.

(2) Органите и длъжностните лица, осъществяващи административното обслужване в организация, овластена да извършва административни услуги или предоставяща обществена услуга, се определят съгласно нейните вътрешни актове, освен ако в закон е предвидено друго.

(3) Когато нормативен акт не определя конкретно административния орган или организацията, която да осъществи административното обслужване, административната услуга се извършва от органа, на когото е възложено прилагането на съответния нормативен акт, или от организацията, която осъществява съответната дейност съобразно естеството на въпросите, във връзка с които е административното обслужване.

Чл. 11. (1) Всяко физическо или юридическо лице може да поиска административна услуга, която е от значение за удостоверяване, признаване, предявяване, упражняване или погасяване на негови права или задължения.

(2) Всяко физическо или юридическо лице може да поиска административна услуга, осигуряваща му достъп до обществена услуга.

Чл. 12. (1) Административната услуга се извършва по искане на заинтересуваното лице.

(2) Искането може да бъде заявено устно или в писмена форма лично, чрез упълномощен представител на заинтересуваното лице или по друг начин, който дава възможност за установяване на самоличността на заявителя, когато това е необходимо.

(3) Искането може да се заяви устно, когато има установен ред за регистрация на устно направени заявления и/или административната услуга позволява да бъде извършена веднага. В случаите на отказ да бъде регистрирано или незабавно удовлетворено искането заинтересуваният гражданин или юридическо лице може да подаде писмено заявление.

(4) Когато администрацията, към която принадлежи извършващият административната услуга, има териториално звено в района, в който е настоящият адрес или седалището на заинтересуваното лице, то може да подава чрез него своето писмено заявление.

Чл. 13. (1) Производството по извършване на административна услуга започва по искане на орган или длъжностно лице от неговата администрация или организация, когато:

1. той е сезиран с искане за издаване на друг административен акт или за извършване на друга административна услуга, както и когато извършването на административната услуга е свързано с изясняване на факти и обстоятелства, които той е длъжен да установи;

2. нормативен акт предвижда той да направи предложението пред извършващия административната услуга.

(2) Когато няма предвиден срок за отправяне на искането по ал. 1, то се прави в 7-дневен срок от възникване на основанията за него.

Чл. 14. (1) Когато орган или длъжностно лице, което е започнало производството, установи, че административната услуга трябва да бъде извършена от друг орган или длъжностно лице в същата администрация, той му изпраща незабавно преписката, като уведомява лицето, по чието искане е започнало производството.

(2) Извън случаите по ал. 1 производството се прекратява, за което се уведомява лицето, по чието искане то е започнало, и по възможност му се дават указания относно компетентния да извърши услугата административен орган или организация.

Чл. 15. (1) Административната услуга се извършва, след като се изяснят фактите и обстоятелствата от значение за нейното предоставяне.

(2) За установяване на фактите и обстоятелствата могат да се използват всички начини и средства, които не са забранени от закон, освен ако друг нормативен акт предписва доказването на някои факти и обстоятелства да стане по определен начин или с определени средства.

(3) Извършващият административната услуга може да изисква от заявителя представяне само на документите, предвидени в нормативния акт, определящ реда за извършване на административната услуга.

(4) Извършващият административната услуга не може да изисква от заявителя доказване на факти и обстоятелства от значение за извършване на административната услуга, които се установяват от администрацията, към която принадлежи. От заявителя не може да се изисква да доказва отрицателни факти. Когато е изрично предвидено удостоверяването на факта да става с документ, издаването му може да бъде поискано със заявлението за извършване на административната услуга.

(5) Извършващият административната услуга не може да откаже приемане на писмена декларация на заявителя, с която се установяват факти и обстоятелства, за които нормативен акт не предписва доказване по определен начин или с определени средства.

(6) Извършващият административната услуга може да приеме и писмена декларация, с която се установяват факти и обстоятелства, за които нормативен акт предписва доказване с официален документ, когато такъв не е издаден на заявителя в определения за това срок.

(7) Документите по ал. 3 и декларациите по ал. 5 се прилагат към заявлението, а когато това не е направено, извършващият административната услуга определя подходящ срок за представянето им. Ако те не бъдат представени в определения срок, заявлението се оставя без разглеждане.

Чл. 16. (1) Административна услуга, за която няма предвиден срок за извършване, се извършва при възможност веднага, но не по-късно от 3 работни дни на съответната администрация.

(2) Извършващият административната услуга се произнася по искане за издаване на акт най-късно 7 дни от постъпването на искането.

(3) Извършващият административната услуга се произнася в срока по ал. 1 и по искания за извършване на други административни услуги, които се оформят писмено.

(4) Когато административната услуга включва експертиза или за нейното извършване е необходимо личното участие на заинтересуваното лице или спазването на друга предвидена процедура, извършващият административната услуга определя мястото и времето за извършването ѝ най-късно 7 дни от постъпване на искането, за което незабавно уведомява заинтересуваното лице. Когато самата процедура не включва съставянето на документа за нейното провеждане или за резултата от нея, той се изготвя най-късно 7 дни от провеждането ѝ.

(5) Когато извършването на услугата налага установяване на факти и обстоятелства, изискващи проверка, събиране на сведения или проучвания, срокът за нейното извършване може да бъде продължен в случаите по ал. 1 до 7 дни, а в случаите по ал. 2 и 3 - до един месец.

(6) В сроковете по предходните алинеи не се включват сроковете за издаване на документ по реда на чл. 15, ал. 4, изречение трето или за представяне на документ или декларация по реда на чл. 15, ал. 7.

(7) Сроковете започват да текат при административните услуги, осигуряващи достъп до обществени услуги, когато този достъп е ограничен по обективни причини, от момента на отпадане на причината. При подаване на заявлението се съобщава на заявителя за отлагането на административната услуга. Той се уведомява веднага, когато причината, поради която достъпът му до обществената услуга е бил ограничен, отпадне.

Чл. 17. (1) Административната услуга може да бъде извършена като устна справка, експертиза, устна или писмена консултация, издаване на удостоверение, схема, чертеж, скица или друг документ, материални действия и в друга подобна форма.

(2) Административната услуга се извършва в исканата форма, освен ако нормативен акт предвижда тя да се извърши в определена форма.

Чл. 18. (1) Извършването на административна услуга се отказва с мотивиран акт.

(2) Отказът да се извърши административна услуга се съобщава в 3-дневен срок от издаването на акта чрез уведомяване на заинтересуваното лице, а когато адресът му не е известен или то не живее на посочения адрес - чрез поставяне на съобщение на таблото за обявления на съответната администрация или организация или по друг обичаен начин. По искане на заинтересуваното лице може да му бъде предоставено копие от мотивирания отказ.

Чл. 19. Отказ е налице и когато административната услуга не е извършена в исканата форма.

Чл. 20. (1) Непроизнасянето в срок по искане за извършване на административна услуга се смята за мълчалив отказ тя да бъде извършена.

(2) Мълчалив отказ е налице и когато извършващият административната услуга не определи в срок или не осигури на определеното от него място и време административно обслужване в случаите по чл. 16, ал. 4, изречение първо.

(3) Ненаправеното в срок искане за започване на производство за извършване на административна услуга в случаите на чл. 13 се счита за мълчалив отказ на съответния орган или длъжностно лице да извърши административна услуга.

Чл. 21. По въпросите, които не са уредени в този раздел, се прилага Законът за административното производство.

Глава четвърта

Обжалване на отказите за извършване на административни услуги

Раздел I

Обжалване по административен ред

Чл. 22. (1) Отказът за извършване на административна услуга може да се обжалва по административен ред.

(2) По административен ред може да се оспори и съдържанието на документ, който удостоверява факти с правно значение или в който се признава или отрича съществуването на права и задължения.

Чл. 23. (1) Отказът на длъжностно лице да извърши административна услуга може да се обжалва пред ръководителя на администрацията или организацията, към която то принадлежи.

(2) Отказът на административен орган да извърши административна услуга може да се обжалва пред непосредствено по-горестоящия административен орган.

(3) Отказът на кмета на община може да се обжалва пред областния управител.

Чл. 24. Не подлежат на обжалване по предвидения в този раздел административен ред отказите:

1. на министрите и на другите органи на изпълнителната власт, непосредствено подчинени на Министерския съвет;
2. за които в специални закони се предвижда обжалване направо пред съда.

Чл. 25. (1) Жалба срещу отказ може да подаде лицето, на което е отказано извършването на административната услуга.

(2) Съдържанието на документ може да бъде оспорено от всяко заинтересувано лице.

Чл. 26. (1) Жалбата се подава в 7-дневен срок от съобщението по чл. 18, ал. 2, а когато се оспорва отказ по чл. 19 - в 7-дневен срок от извършването на административната услуга.

(2) Мълчаливият отказ може да се обжалва в двуседмичен срок от изтичането на срока по чл. 16.

(3) Съдържанието на документ може да бъде оспорено в 7-дневен срок от узнаването му.

Чл. 27. (1) Жалбата се подава в писмена форма. В жалбата се посочва до кого тя се подава, какво се обжалва, името и адресът на жалбоподателя и неговите оплаквания и искания.

(2) Обжалването може да бъде направено и устно, когато има установен ред за регистрация и разглеждане на устно направени жалби от ръководителите на съответната администрация или организация. В случаите на отказ да бъде регистрирана устно направена жалба, както и когато тя бъде устно отхвърлена, жалбоподателят може да я подаде в писмена форма.

(3) Към жалбата се прилагат или представят писмените доказателства, на които жалбоподателят се позовава. С нея може да се иска събирането на доказателства за факти и обстоятелства, които не са взети предвид при издаването на документа или при постановяването на отказа.

Чл. 28. (1) Неподадените в срок или нередовни жалби се връщат на подателя срещу разписка. Ако нередовността в жалбата може да бъде отстранена, административният орган определя срок за това.

(2) В 7-дневен срок от връщането на жалбата може да се поиска възстановяване на срока, ако пропускането се дължи на особени непредвидени обстоятелства. Към искането се прилага върнатата жалба. Възстановяване на срока може да бъде поискано и при условията и по реда на чл. 27, ал. 2.

(3) Ако искането за възстановяване на срока е основателно, се дава ход на жалбата, а ако е неоснователно - жалбата се оставя без разглеждане.

Чл. 29. (1) Жалбата може да бъде подадена и чрез извършващия административната услуга.
(2) В 7-дневен срок от получаването на жалбата извършващият административната услуга може да преразгледа въпроса и да извърши исканата услуга, съответно да извърши услугата в исканата форма или да издаде нов документ. В тези случаи той е длъжен да уведоми заинтересуваното лице. Съдържанието на новия документ подлежи на обжалване по административен ред на общо основание.
(3) Когато извършващият административната услуга не намери основание за пререшаване на въпроса, той изпраща незабавно жалбата заедно с цялата преписка на компетентния да я разгледа орган.
(4) При условията на ал. 1 и в едномесечен срок от съобщаването може да се преразгледа и отказ, който не подлежи на обжалване по административен ред.

Чл. 30. Компетентният да разгледа жалбата орган постановява решението си, след като обсъди обясненията и възраженията на жалбоподателя. Той може да обсъди и нови доказателства, за събирането на които се прилага съответно чл. 15.

Чл. 31. (1) Компетентният да разгледа жалбата орган се произнася по нея най-късно две седмици от постъпването ѝ.
(2) Компетентният да разгледа жалбата орган се произнася с мотивирано решение, с което отменя отказа да се извърши административната услуга, съответно решението за издаване на документа, чието съдържание се оспорва, или отхвърля жалбата.
(3) Когато незаконосъобразно е отказано извършване на административна услуга, компетентният да разгледа жалбата орган задължава извършващия административната услуга да стори това, като му определя и срок.
(4) Когато следва да се издаде друг документ, компетентният да разгледа жалбата орган връща преписката на извършващия административната услуга със съответните задължителни указания.

Чл. 32. Решението, с което се отхвърля жалбата, се съобщава на заинтересуваните лица в 3-дневен срок от постановяването му.

Раздел II

Обжалване пред орган на изпълнителната власт

Чл. 33. (1) Всяко заинтересувано лице, на което е отказано административно обслужване от организация, овластена да извършва административна услуга, или от организация, предоставяща обществени услуги, може да обжалва пред орган на изпълнителната власт, ако отказът не е обжалван пред съд.
(2) По реда на този раздел се обжалват:
1. отказите за извършване на административни услуги, когато те са постановени от орган на организация по смисъла на ал. 1;
2. отказите за извършване на административни услуги, когато те са обжалвани, но компетентният да разгледа жалбата орган на организацията не се е произнесъл в срок или е отхвърлил жалбата.
(3) С жалба до орган на изпълнителната власт не може да бъде оспорено съдържанието на документ.

Чл. 34. Отказът може да се обжалва пред съответния орган на изпълнителната власт съобразно естеството на въпросите, във връзка с които е административното обслужване.

Чл. 35. (1) Жалбата се подава в 3-месечен срок от съобщението по чл. 18, ал. 2, съответно по чл. 32, или от изтичането на срока по чл. 31, ал.1, а когато се оспорва отказ по чл. 19 - в 3-месечен срок от извършването на административната услуга.
(2) Жалбите се разглеждат от органа по чл. 34 или от определено от него длъжностно лице от неговата администрация.

Чл. 36. За неуредените в този раздел въпроси се прилагат съответно чл. 27, 28, 30, 31 и 32.

Раздел III

Обжалване по съдебен ред

Чл. 37. (1) Отказите за извършване на административни услуги, както и решенията за издаване на документи, които удостоверяват факти с правно значение или в които се признава или отрича съществуването на права и задължения, могат да се обжалват и пред съд.

(2) Съдържанието на документ не може да бъде обжалвано пред съд.

Чл. 38. Споровете относно законосъобразността на отказите за извършване на административни услуги, както и решенията за издаване на документи, които удостоверяват факти с правно значение или в които се признава или отрича съществуването на права и задължения, са подсъдни на окръжните съдилища по реда на Закона за административното производство или на Върховния административен съд по реда на Закона за Върховния административен съд в зависимост от органа, издал акта.

Чл. 39. Засегнатите лица могат да подават жалба, след като е изчерпана възможността или е изтекъл срокът за обжалване по предвидения в раздел I административен ред.

Глава пета

Административнонаказателни разпоредби

Чл. 40. Наказва се с глоба от 20 до 100 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание, длъжностно лице, което не изпълни нареждане на орган по чл. 23 и 34 или предписание на съд да извърши съответната административна услуга.

Чл. 41. Наказва се с глоба от 40 до 80 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание, длъжностно лице, което без уважителни причини:

1. не се произнесе в срок по искане за извършване на административна услуга или по жалба срещу административна услуга;
2. не препрати своевременно искане за извършване на административна услуга или жалба срещу отказ за извършване на административна услуга.

Чл. 42. Който не изпълни друго задължение, произтичащо от този закон, се наказва с глоба от 20 до 100 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 43. При повторно нарушение по чл. 40, 41 и 42 наказанието е глоба от 40 до 200 лв.

Чл. 44. (1) Актовете за установяване на нарушенията по чл. 40 се съставят от длъжностни лица на органа, чието нареждане или предписание не е изпълнено, а актовете за установяване на нарушения по чл. 32 и 41 - от длъжностни лица на съответния орган по чл. 23 и 34.

(2) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления става по реда, определен в Закона за административните нарушения и наказания.

Допълнителна разпоредба

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Обществени услуги" са образователна, здравна, водоснабдителна, канализационна, топлонабдителна, електроснабдителна, газоснабдителна, телекомуникационна,

пощенска или други подобни услуги, предоставяни за задоволяване на обществени потребности, включително и като търговска дейност, по повод на чието предоставяне могат да се извършват административни услуги.

2. "Организация, предоставяща обществени услуги" е всяка организация, независимо от правната форма на учредяването ѝ, която предоставя една или повече от услугите по т. 1.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 2. За производствата, заварени при влизането в сила на този закон, се прилага досегашният ред.

§ 3. В Закона за административното производство (обн., ДВ, бр. 90 от 1979 г.; изм., бр. 9 от 1983 г., бр. 26 от 1988 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 25 и 61 от 1991 г., бр. 19 от 1992 г., бр. 65 и 70 от 1995 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 15 и 89 от 1998 г., бр. 83 от 1999 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 2 ал. 2 се отменя.

2. В чл. 11 ал. 3 се изменя така:

"(3) Административният орган не може да откаже приемане на писмена декларация, с която се установяват факти и обстоятелства, за които нормативен акт не предписва доказване по определен начин или с определени средства. Той може да приеме и писмена декларация, с която се установяват факти и обстоятелства, за които нормативен акт предписва доказване с официален документ, когато такъв не е издаден на заявителя в определения за това срок."

3. В чл. 19 ал. 2 се отменя.

§ 4. В чл. 5, т. 1 от Закона за Върховния административен съд (обн., ДВ, бр. 122 от 1997 г.; изм., бр. 133 от 1998 г.) след думите "Министерския съвет" се добавя "министър-председателя, заместник министър-председателите".

§ 5. Указ № 2472 за административно-правното обслужване на населението (обн., ДВ, бр. 61 от 1985 г.; попр., бр. 63 от 1985 г.; изм., бр. 36 от 1986 г. и бр. 67 от 1999 г.) се отменя.

§ 6. Изпълнението на закона се възлага на Министерския съвет.